

Verlag (verkorte versie) van de Zambia reis van Nelke van der Lans,

zondag 8 – zaterdag 28 september 2024

Op zondag 8 september vertrok ik 's avonds naar Lusaka om daar maandagmiddag 14.35 aan te komen na een overstap in Dubai.

Ik werd opgewacht door Jane Mwabane, oud leerlinge van de Senanga Secondary School waar ik gewoond heb van 1972 – 1975. We hebben sindsdien contact gehouden en ze ging me nu begeleiden op mijn reis naar en bezoek aan Senanga.

De auto die ik gehuurd had was er ook en de bedoeling was dat ik die zou overnemen, maar het bleek een heel modern exemplaar te zijn waar ik niet mee kon omgaan. Na enkele pogingen en een lichte botsing op dinsdag is geregeld dat ik een auto met chauffeur kreeg. Dat was Chris, gepensioneerd beroepschauffeur op vele missies, die uiterst vaardig bleekte zijn in rijden over de slechte wegen van de Western Province. Een last dus minder op mijn schouders.

Zo reden we woensdag weg uit Lusaka, voor een tocht van ongeveer 700 km naar Senanga. Dat deden we in 5 dagen, vanwege de slechte weg. Ook had ik korte afstanden gepland omdat ik ervan uitging dat ik alleen zou rijden (Jane heeft geen rijbewijs). Ik had onderweg accommodatie geregeld in Mumbwa, Kafue Park (Mukumba Safari Lodge), Kaoma en Mongu. In het Kafuepark hadden we zoveel tijd over dat we zowel een riviersafari met ondergaande zon hebben gedaan als een ochtendsafari. We hebben dieren gezien die ik nog nooit zo had meegemaakt, zoals een zwemmende olifant over de Kafue rivier en een groep leeuwen voor onze auto.

In Mongu logeerden we in het Mundi guesthouse van Richard

en Irene Ndulu, met wie ik opnieuw kennismakte. Vrienden van Wim en Elske, maar ik had wel al ooit kennis gemaakt en in hun guesthouse gelogeed. Het werd een hartverwarmende ontvangst. Ik kreeg een enorme bos bloemen die me de hele reis vergezeld heeft. En we kregen een heerlijke lunch aangeboden. Ook was het erg leuk om Mike Mutti te begroeten, de voorzitter van ons bestuur in Senanga, die ons in Mongu was tegemoet gekomen. Hij is de volgende dag met ons meegereden naar Senanga.

Inmiddels was het dus zondag. Het was behoorlijk warm en later bleek dat de temperatuur was opgelopen tot 40 graden. Boodschappen gedaan (vooral drinkwater gekocht!) en daarna op weg naar Senanga.

In Senanga verbleef ik zoals altijd in Senanga Safaris, in een van de chalets. Jane verbleef in een andere. Op zondagmiddag kwamen we aan en toen Jane en ik gesetteld waren en ik mijn koffer uitpakte, werd ik plotseling ziek. Het begon met diarree en vlak erna moest ik ook overgeven. Dat ging zo 5x achter elkaar door tot ik hondsmoe was. Uiteindelijk

hebben Jane en Chris mij in de auto gezet en zijn we naar het ziekenhuis gereden, aan de overkant van de weg. Daar heb ik 1 ½ uur aan het infuus gelegen om mijn vochtgehalte op peil te brengen. Ik was behoorlijk uitgedroogd. Een hele belevenis.

Om 9 uur was ik weer terug in mijn chalet waar ik gelijk mijn bed inkroop en uren geslapen heb. Pas de volgende ochtend wakker en toen voelde ik me weer goed. Ik realiseerde me dat het zondagmiddag 40 graden was en ik had haast niet gedronken.

Maandag

Inmiddels was het dus maandag en had ik 's middags een afspraak om te vergaderen met het bestuur. Het bestuur besloot echter de vergadering te verzetten naar zaterdagmorgen omdat het met deze temperatuur geen goed idee was om 's middags iets te doen, laat staan vergaderen. Daardoor kon ik deze week eerst alle projecten bezoeken en konden we ook mijn indrukken bespreken.

Het leuke was dat ze wel allemaal op maandagmorgen op bezoek kwamen in mijn chalet zodat ik wel alvast kon kennismaken. Er was maar een persoon niet aanwezig maar die had zijn vrouw gestuurd.

Dinsdag

Op deze dag stond de afspraak met de boma gepland. De beide Patricks gingen mee. Eerst naar de District Commissioner waar we een uur gewacht hebben omdat ze overleg voerde over de situatie van de oprukkende olifanten op zoek naar water. Er is een groot watertekort in Zambia. Daardoor vluchten veel mensen naar de meer bewoonde gebieden. En heeft Senanga met een grote groep vluchtelingen te maken. En waar moeten die wonen? Ze keek mij vragend aan maar dat kon ik haar ook niet vertellen. Daarna naar het Education Office waar we met de Education Officer gepraat hebben over het toenemend aantal scholen vanwege het toenemend aantal kinderen.

Dit duurde de hele ochtend. Daarna zijn we naar de Secondary School gereden om mijn oude huis te bekijken. Het huis stond er nog, met eromheen een bos van mangobomen dank zij de mangopit die we in 1973 in de grond hebben gestopt.

Dat was leuk. Het andere nieuwe dat we tegenkwamen op de school was een standbeeld van een meisje en een jongen.

Daarna hebben we geluncht in de New Horizon, het restaurant naast de markt, dat ook nog steeds bestaat. We hebben ruim een uur op onze lunch gewacht, vermoedelijk omdat ik rijst wilde in plaats van buhobe (nshima). Intussen bijgepraat met de beide Patricks.

Om 15 uur waren we terug in Safaris. Ik was erg moe, dus heb de rest van de dag uitgerust. Tijdens de zonsondergang waarvan ik dagelijks beneden aan de rivier probeerde te genieten, kwam Mike op bezoek om ons bij te praten over het programma.

Woensdag

De volgende dag gaan we om 9 uur eerst naar Bo Monde Mututwa, de dochter van Bo Mututwa die ooit een deel van zijn land voor het stichten van Maxanaedi beschikbaar had gesteld. Er zijn vragen gerezen over het voortbestaan van Maxanaedi op de grond die oorspronkelijk bestemd was voor de familie van Mututwa. Ze ontving ons erg hartelijk, ze vroeg naar ons programma, we zijn naar buiten gegaan om haar tuin te bekijken. Met mij heeft ze niet gepraat over “de kwestie van Maxanaedi” maar

waarschijnlijk wel uitgebreid met Mike. Afgesproken dat we in de loop van de week nog eens langs zouden komen.

Om 10 uur op weg naar SODC (Senanga Orphan Daycare Centre), de andere school van onze subsidie.

Op het schoolterrein werden we opgewacht door een groepje ex-HBC (Home Based Care) werkers, een man en 4 vrouwen, die nu met pensioen zijn. Ze waren blij mij te zien en dat was even een feestelijk moment.

Vervolgens werden we zeer hartelijk ontvangen door de headmaster (of is het headmistress?) Mrs Kayana, eerst in het kantoor, daarna werden we geroepen en belandden we buiten in een enthousiaste dansvoorstelling van de schoolkinderen. Altijd een plezier om naar te kijken en mee te bewegen. Uiteraard kregen we een rondleiding over het schoolterrein, we kwamen langs de keuken waar een man en vrouw bezig waren met de schoolmaaltijd die de kern is van onze subsidie, en kregen de nieuwe classroom te zien, ook deels door ons gesubsidieerd.

SODC

's Middags zijn we op bezoek gegaan bij de Tabo familie, ooit in dienst van de doktersfamilie, door mij nog steeds zo genoemd hoewel Tabo zelf overleden is. Zijn vrouw

Esther is heel oud en haast niet aanspreekbaar. Ze werd wel heel vrolijk van de shawl die ze cadeau kreeg van Edith, door mij meegenomen. Een groot aantal kinderen, al dan niet getrouwd met kinderen, woont er ook en het zijn er inmiddels zo veel dat

het een klein dorpje is geworden. We hebben de gebruikelijke voettocht naar de rivier beneden ondernomen en hun tuinen onderweg en beneden bij de rivier bekeken. De meeste waren uitgedroogd door tekort aan water (de waterstand is in heel Zambia heel laag en er wordt geklaagd over het watertekort), alleen vlak bij de rivier groeide nog wat. De rivier was inderdaad erg teruggetrokken en er was een groot strand ontstaan in tegenstelling tot het kleine strandje dat we altijd bezochten.

Terug naar boven zijn we nog even binnen geweest bij Esther, waar de meeste kinderen inmiddels verzameld waren. Met twee zonen hebben we afgesproken dat we zaterdag een riviertocht zouden doen.

Op woensdagavond bij zonsondergang kwam een oude bekende, Ron Liswaniso, langs in Safaris, en hebben we op het strandje bij de rivier zitten praten over zijn nieuwe projecten. Hij bracht het proposal mee voor de watertank bij SODC die ze graag willen hebben en een aanvulling betekent voor de waterpomp die door ons is betaald. Hij vertelde over zijn contact met een groot aantal boeren halverwege de weg van Mongu naar Senanga. Hij heeft een project voorstel ontwikkeld voor een "farmers radio system" en zal dit aan mij opsturen.

Donderdag

Vandaag staan bezoeken aan de Youth Friendly Corner en het Home Based Care Programme op het programma.

In de morgen bezoeken we de jongeren die betrokken zijn bij de Aids preventie en samen de Youth Friendly Corner vormen. Wij hebben de oprichting van de groep financieel gesteund en nu zat er een groep van ongeveer 10 vooral jongens en een paar meisjes. Ik wilde ze laten vertellen over hun ervaringen met huisbezoek en voorlichting, maar ik kreeg niets uit ze los behalve wat uit hun hoofd geleerde doelstellingen. Maar toen zag ik de

voetbal en vroeg of ze ook voetbalden. Daarmee kwam iedereen tegelijk los, ja zeker dat doen ze elke vrijdagmiddag na school. Heel leuk. Alleen hebben ze geen toepasselijke sportkleding. En hoeveel moet dat dan kosten, vroeg ik. Nou dat was geen probleem, binnen een paar minuten hadden ze een begroting opgesteld en die heb ik meegenomen met de belofte dat ik het in Nederland zou bespreken.

's Middags kwamen we terug voor een ontmoeting met de Home Based Care groep. Die blijkt niet meer alleen uit vrouwen te bestaan, ook mannen waren toegevoegd. Bij elkaar een groep van 10-12 personen. We houden een bijeenkomst in dezelfde zaal als vanmorgen met de Youth. Patrick Siyauyua is de coördinator en deze rol neemt hij heel serieus. Hij houdt een uitgebreide speech die hij ook aan mij overhandigt.

Ik vraag nog wat door over de frequentie van hun huisbezoeken. Daarna nog een uitgebreide fotosessie. Vervolgens gaan we nog even bij twee patiënten op bezoek in een compound verderop, maar dat is niet zo'n leuke ervaring.

Op de terugweg naar Safaris moeten we stoppen bij het huis van Sibeso Mwandamena, bestuurslid en betrokken bij HBC, waar ze mij de maat neemt voor een jurk die ze aan het maken is.

Vrijdag

Vandaag staat het bezoek aan ons andere project, de Maxanaedi primary community school, op het programma. Mike Mutti is al gearriveerd en even later komen drie andere bestuursleden (Annie en beide Patricks) binnen om ons te halen. Bij aankomst is de

school uitgelopen, dwz dat er massa's leerlingen staan te wachten die juichen als we aan komen rijden. De headmistress, Mrs Mihupulo, heet ons welkom.

We parkeren de auto bij het nieuwe gebouw waar we de bibliotheek gaan

bekijken die door ons is betaald, van een speciale donatie. Ziet er mooi uit met planken vol boeken en een “levensboom” waarin de titels van boeken zijn opgehangen.

Dan lopen we naar de stafkaamr waar we achter tafels plaats nemen. Alle docenten en andere betrokkenen nemen ook plaats. Bo Monde Mututwa is ook aanwezig en ze begint de bijeenkomst met een lange speech in het Engels waarin ze de geschiedenis vertelt van Maxanaedi. Helaas noemt ze als oprichters alleen Mututwa en Edith en niet Anna Nasilibane, die bevriend was met Edith. Er is een tolk die alles in het Silozi vertaalt. Na 10 minuten wordt ze vriendelijk afgekapt waarop de headmistress nog een paar woorden zegt.

Dan komt ineens een groep vrouwen dansend binnen met een ingepakt cadeau. Die leggen ze op mijn tafel, ik pak hem uit en het is een wandelstok met een nijlpaard als kop, prachtig! Vervolgens krijg ik ook nog een jurk aangeboden, die ik ten overstaande van iedereen moet aanpassen, en hij past!

Uit blijdschap beginnen ze te dansen en spoedig doet iedereen mee! De kinderen geven ook nog een paar dans

optredens (geweldig) en van mij verwachten ze tenslotte nog een dankwoord, dat ik (hopelijk met verve maar in ieder geval ontroering) uitspreek. In dit slotwoord meld ik ook dat Anna Nasilibane de persoon is die op het idee van deze community school is gekomen en daarom zeker als oprichter moet worden gekwalificeerd. Haar naam Anna komt ook voor in Maxanaedi.

Tenslotte is er ook het gezamenlijk eten, waarvoor de kamer vol stroomt met mee-eters.

Na het eten nemen we afscheid en rijden nog even over het terrein. We passeren de waterpomp die door Zambridge betaald is. Nu is gevraagd om ook een watertank te bekostigen zodat het water opgeslagen kan worden.

Zaterdag 21 september

Vandaag is het zakelijk en gezellig: eerst de uitgestelde board meeting en 's middags de afgesproken boottocht met de Tabo jongens.

Aan de boardmeeting nemen 7 bestuursleden deel: Patrick Kozi, Stephen Nasilibane, Mike Mutti, Sibeso Mwandamena, Patrick Siyayua, Annie Sakala en Therese Inonge Sikwatiketo.

Mike spreekt zijn speech uit zoals hij die voorbereid had voor de boardmeeting van maandag die niet doorging.

Agenda:

- Challenges
- Explanation per project
- Any other business

Per project wordt verslag gedaan:

1. **Home Based Care**, Patrick Siyayua, geeft een samenvatting van zijn speech

op donderdag: Er zijn drie doelstellingen:

- Preventie
- Home care
- Food support

Aantal betrokkenen is 9 vrouwen en 6 mannen

Wat betreft patiënten zijn er 56 bedruiden en 136 able to walk.

De Youth Friendly Corner jongeren hebben contact met 3 scholen, de deelnemers proberen gedrag te veranderen. Docenten zijn ook betrokken.

Nodig is een scanner voor papier.

Nadelen betreffen vooral het probleem van de slechte elektriciteitsvoorziening. Dan is er de droogte, het tekort aan water, en het teruglopend aantal peer educators. Ook is er weer behoefte aan umbrella's.

De vluchtelingen komen in 'crowds' en geven criminaliteitsproblemen: er zijn al 7 bandieten "gecornered".

Way forward:

- control of resources
- medicines payable
- solar panels / loadshedding

HBC zou graag uitbreiden.

2. **SODC door Annie Sakala**, verwijst ook naar de ingeleverde rapportages

Ze meldt drie issues:

- Education/library/books
- Feeding programme (maandag, woensdag, donderdag)
- Number of pupils (1.394)

Er is ook een babyclass: Early Childhood Education

Geen voeding uitdeel op dinsdag en vrijdag, redenen:

- Op dinsdag zijn er clubs
- Op vrijdag is er sport, overigens erg succesvol met voetbal (2 teams jongens 1: jonger dan 10; jongens 2: ouder dan 10)

Verder zijn er nog de volgende issues en wensen :

1. Project waar Rosemary mee startte, voor arme kinderen, er loopt een initiatief van een familie, die K 1000 doneert per family member. Van januari tot december

2. Classroomblock/lab met computers (from Zambridge), een leslokaal ervoor inrichten = laboratorium (hoeven ze geen gebruik meer te maken van Senanga Secondary School)

3. Grade 9 heeft een speciale klas nodig met 25 desks

4. Office for the board

Veel vandalisme

Challenges:

- Grade 9 classroom
- Science lab, geen resources / equipment
- Water en elektriciteit
- Books for the library (list?!)
- Coping machine

3. Maxanaedi, door Stephen

Krijgt alleen support van Nederland. Iedereen geïnformeerd over de noodzaak van extra fondsen.

45 desks much appreciated, is classroom block

20 jaar nu een community school. Best one in Western Province, due to teachers and parental care. But remote area, pressure from local people. Changed the state of the area.

Number of teachers 2 male, 17 female. 749 students

Adult class, grade 5, mostly women

Running very well, no problems, except the land issue (zie hieronder)

Challenges:

- Fences necessary, animals going across.
- Water (running necessary): borehole and watertanks
- Ablution for girls
- Connection to electricity
- Land needs owned (It is only a small land)

Het huidige **land (grond) probleem** is als volgt: Het land behoorde oorspronkelijk tot de familie Mututwa. In 2000 heeft hoofdeigenaar Mututwa een stuk land geschonken voor de bouw van Maxanaedi. De overdracht van het land staat in een officiële brief. Nu hij er niet meer is zijn er familieleden die de grond claimen en er heel veel geld voor vragen.

Onlangs is van een deel van het Zambridge donatiegeld voor Maxanaedi grond gekocht. Het gaat om een stuk grond van 80x86. Officieel is Zambridge bestuurslid Theresa aangewezen als eigenaar. Er is wel protest ontstaan vanuit de ouders dat er minder schoolvoeding is gegeven.

Om het **land issue** op te lossen **is aanvullende documentatie** nodig. Dit betreft het traditionele paper, genoemd "deed". SODC heeft dit ook. Daarvoor is actie nodig: de induna (in Palace Moyo) moet deze brief opstellen, dan moeten de inwoners van de omliggende dorpen daarmee akkoord gaan en hun handtekening zetten. Bestuursleden Stephen en Patrick gaan dit doen. Maar voor deze actie is wel weer geld nodig. Het bestuur zal een verzoek daarvoor indienen.

Aldus de bestuursvergadering van Zambridge in Zambia. We hebben afscheid genomen en ik heb laten doorschemeren dat het waarschijnlijk mijn laatste bezoek is.

Zaterdagmiddag

Er was nog een belangrijke activiteit over in Senanga en dat was de boottocht over de Zambezi. Om 4 uur meldden we ons bij de Tabo familie en een half uur later zaten we op het water in de gehuurde kano boot. Jane en ik mochten voorin en we stapten als eersten in. Chris ging ook mee en daarna volgden nog meer. Omdat ik niet achterom durfde te kijken, mijn evenwichtsgevoel is in de loop van de jaren achteruit gegaan, weet ik niet hoeveel mensen er uiteindelijk in de boot hebben gezeten. Maar leuk was het wel weer, zo'n prachtige tocht over de Zambezi. Het water was duidelijk lager en de plains hoger. Iedereen had het naar het zin en de vreugde werd vergroot toen er een krokodil naast de boot kwam zwemmen. Heb hem helaas niet op een foto kunnen zetten. Gelukkig was hij ook snel weer verdwenen.

De tocht duurde iets meer dan een uur en toen we terugkwamen stond er een tafel klaar en werden we we uitgenodigd voor het eten. Met z'n drieën hebben we een heerlijk diner voorgeschoteld gekregen. Vis, vlees, kip, rijst, buhobe, groente, sla. De hele familie was verzameld onder de grote boom vlakbij en zat gezellig toe te kijken. Intussen werden we getrakteerd op een voorstelling van een jonge dansende mukisi. Hij werd begeleid door een drummend orkestje van een paar jongens op de veranda van het huis. Het moest een jongen zijn want vrouwen mogen geen mukisi zijn. Ik vond hem wel vrouwelijke bewegingen maken maar hij bleef onherkenbaar door het masker en zijn kleding. Het dansen ging uiteraard gepaard met luid gejuich en geklap van de toeschouwers. De danser werd steeds brutaler en kwam dansend om geld vragen. Hij had geluk dat ik al lang door mijn kleingeld heen was en dus groot geld heb gegeven. Ook de dochter die alles had georganiseerd heb ik geld gegeven onder de tafel. Het was een fantastische belevenis, maar ook gênant door het contrast volop eten versus duidelijk aanwezige armoede.

Zondag. Mijn laatste dag in Senanga.

's Avonds was een afscheidsdiner gepland met alle bestuursleden en ook Ron. Daarvoor kon ik mijn tijd besteden aan inpakken. Ik moest met name uitvogelen hoe ik alle geschenken kon inpakken. En dan ging het met name om de kleding die ik inmiddels aan alle kanten had gekregen. 4 Lozi rokken die heel breed zijn, met bovenstukjes, een hesje, en drie traditionele jurken. Ik kon het net in mijn koffers krijgen en vroeg me af wat ik ermee aan moest. Mike en Sibeso kwamen de kleding brengen en ik moest natuurlijk passen. Het verbaasde me echt hoe goed ze mijn maat hebben ingeschat.

Om 18 uur was een **diner** gepland **voor alle bestuursleden en Ron Liswaniso**. Ook Charles Samulaba, board member die niet aanwezig was op de vergadering, was aanwezig. Op de veranda was een grote tafel gedekt. Om 6 uur gingen we aan tafel maar het duurde even voor de bestellingen waren opgenomen en toen het eten uiteindelijk kwam werd het donker. De elektriciteit deed het weer niet, zoals vaak, en tot mijn verbazing werden er geen olielampen aangedaan. Met gevolg dat we uiteindelijk in het pikkedonker zaten te eten. Heel ingewikkeld als je vis eet met een grote hoeveelheid graten erin. Maar verder was het wel gezellig. Overigens ging het licht weer om 21 uur aan, nadat het diner was afgelopen. Vanwege de donkerte werden er (gelukkig) geen speeches uitgesproken.

Maandag

De vertrekdag. Vertrek uit Senanga, waarschijnlijk voor het laatst. Maar eerst moest ik de accommodatie van Safaris nog betalen en daar bleek ik niet genoeg contant geld (kwacha's) voor te hebben. Dus toch naar de ATM in het dorp.

De ATM was buiten gebruik. Dan naar binnen om aan de toonbank te wisselen. Enorm lange rij. Ik kon gelukkig zitten. Na 10 minuten wachten was de rij een persoon opgeschoven. Dan maar even praten met de deskpersoon. Die bleek niet te weten dat de

ATM niet functioneerde. Toen was binnen 5 minuten de ATM weer in bedrijf en kon ik pinnen.

Terug naar Safaris. Onderweg werd onze auto aangehouden door Robyn Mututwa, die deze week onrust had veroorzaakt op Maxanaedi namens de Mututwa familie. Hij was heel blij, zei hij, want hij had uitgebreid gesproken met Mike. Hij begreep de situatie en zou ook meewerken aan het onderzoek onder de bewoners van de omliggende dorpen. Met stomheid geslagen reden we terug naar de Safari lodge om te betalen en te vertrekken.

Onderweg naar Mongu wilde ik nog een foto nemen van de Maxanaedi school. Daarvoor stapte ik uit de auto. Voordat ik weer kon instappen werd ik aangesproken door een lerares van de school. Zij vertelde dat de man van de kok was gestorven en dat iedereen in rouw was. Ze drong erop aan dat ik ging condoleren en dat heb ik dan ook gedaan. Het was wel weer een kleine omweg. En dwars door de compound in de buurt. De weduwe zat op de grond in haar hut met een persoon in haar buurt. Ze zei niets, ik gaf haar een hand en condoleerde in het Engels. Jane vertaalde mijn woorden in Silozi. We hebben geld achtergelaten en konden toen eindelijk door naar Mongu, dus met uren vertraging.

Irene van de lodge in Mongu had voor ons een boot tocht geregeld over de Zambezi, het was inmiddels 4 uur en ze was bang dat het te laat was. Maar ik vond juist de tijd rond zonsondergang heel geschikt. Dus toch gegaan en het was weer prachtig! Mijn derde zonsondergang op het water!

Dinsdag en woensdag

Van Irene twee grote cadeau's gekregen, een voor mij en een voor Wim en Elske. Daarin zaten allerlei leuke Zambiaanse producten (stoffen en beeldjes) in. Dat nam echter zoveel plek in beslag dat we op de markt in Mongu een extra reistas hebben gekocht. Daarna zijn we richting Kaoma gereden.

Onderweg passeerden we een safaripark, dat nieuw bleek te zijn en was aanbevolen door Irene. We

waren er om 12 uur en hebben een uur lang een prachtige safaritocht gemaakt, vooral veel zebra's gezien bij water plekken, met giraffes en wat andere dieren.

Daarna door naar Kaoma, waar we de nacht weer in Mumu's Lodge doorbrachten. De laatste 40 km weer over / langs de vreselijke non-asfaltweg.

De volgende dag hetzelfde verhaal voor de eerste 100 km naar Lusaka, daarna konden we lekker doorrijden (door Kafue park heen) en in de loop van de middag waren we in Lusaka, waar ik weer in de Reedmat Lodge ging logeren.

Donderdag - Vrijdag

Verblijf in Lusaka. Naar de toeristenmarkt met veel Afrikaanse dingen, waar ik shirts voor de kleinkinderen heb gekocht en Jane kocht er een voor Onno. Voor Asha een ketting. Met Jane naar haar plot waar ze een school gaat vestigen. Het was een kale plek met heel veel stenen, alleen de aarde was omgespit, maar ik kon me niet voorstellen dat er in januari al een school zou staan.

's Avonds met de hele familie van Jane, voor zover in Lusaka, gegeten in Reedmat Lodge. Heel gezellig, vooral toen ik interviews en opnames ging maken van elke "dochter" en het neefje. Helaas zijn ze maar voor de helft gelukt. Omdat ik af en toe de camera uitzette op het moment dat ik hem dacht aan te zetten.

Na uitgebreid afscheid ging iedereen tevreden naar huis.

Op de laatste dag heb ik nog medicijnen voor Ron gekocht en deze achtergelaten bij Jane, die zijn zus zou opsporen die bij de High Court werkt, zodat het medicijn uiteindelijk bij Ron terecht zou komen.

Eind van de middag heeft Chris me samen met Jane en een van de dochters en Enoch naar het vliegveld gebracht. Mijn vlucht ging om 21.35 uur en we waren ruim op tijd. Helaas accepteerden ze bij het inchecken mijn 3 stuks bagage niet (2 koffers en een tas met alle kleding en andere geschenken). Tegenwoordig mag je maar twee stuks meenemen, vroeger ook, maar toen waren ze niet zo streng. Heel gedoe, maar uiteindelijk kwam de dochter van Jane op het idee om de kleinste koffer in de tas erbij te doen, zodat dat **een** bagagestuk werd.

De volgende dag kwam ik rond 12 uur aan op Schiphol, opgewacht door Edith, Onno, Asha en Pelle! Helaas weer pech, mijn ene koffer die veel eerder door de douane was gegaan dan de andere koffer/tas bagage, was niet aangekomen. Daar heb ik 2 ½ week op moeten wachten. Heel jammer.

Maar verder was ik blij weer thuis te zijn en alle reisbeslommeringen achter me te laten. Mijn laatste reis naar Zambia was erg heftig, vol schommelende ervaringen, inzinkingen

en positieve emoties. Maar wel blij met de hartverwarmende opvang bij onze projecten, alle natuur / riviertochten en de ontmoetingen met ons Senanga bestuur.

Nelke

Utrecht, half november 2024